

Skabelon til medlemsforslag

Pensionskassen for Jordbrugsakademikere & Dyrlægers generalforsamling 4. april 2016

Bemærk, at fristen for medlemsforslag udløber 22. februar 2016

Hvis du skriver maks. 1.000 tegn inkl. mellemrum i boksen "Forslag og begrundelse", bliver det hele trykt i indkaldelsen til generalforsamlingen. Skriver du mere end 1.000 tegn inkl. mellemrum i boksen "Forslag og begrundelse", bliver teksten forkortet til ca. 1.000 tegn inkl. mellemrum.

Dit forslag, begrundelsen og en eventuel uddybende begrundelse bliver bragt uforkortet på hjemmesiden og bliver sendt med posten til alle, som melder sig til generalforsamlingen.

Hvis du ønsker det, kan du også give et resume af forslaget (maks. 400 tegn incl. mellemrum), som vil stå på en planche, mens du motiverer forslaget på generalforsamlingen. Hvis du ikke giver et resume, vil alene titlen fremgå af planchen.

Hvis du ønsker at indsende andre plancher eller teknisk støtte til brug for forelæggelsen på generalforsamlingen, skal disse indsendes til pensionskassen senest 3 dage før generalforsamlingen, jf. Forretningsorden for generalforsamlinger § 3, stk. 2.

Dit navn (Bliver trykt i indkaldelsen)	<u>Jens Friis Lund</u> Frank Søndergaard Jensen Ilse Ankjær Rasmussen Lars Ravn-Jonsen Anders Borgen Michael Leth Jess Henrik Vejre Mette Lund Sørensen Thorsten Treue Morten Rolsted Niels Strange Lone Brinkmann Sørensen Dorte Flindt-Egebak Jesper Morrison Tranberg Jette Bredahl Jacobsen Nora Skjernaa Hansen Nynne Capiion Henrik Dan Hillebrandt Müller Martin Frank Mogensen Ivan Volf Vestergaard Jacob Ladenburg Klaus Dons Thomas Lindberg Thøgersen Matilde Krogh Raahede Gry Bach Errboe Aske Skovmand Bosselmann Christian Jürgensen Mariève Pouliot Rebecca Leigh Rutt Adam Høyer Lentz
Din fødselsdato eller dit	

medlemsnummer (Bliver ikke trykt i indkaldelsen)	
Forslag og begrundelse Må fylde i alt maks. 1000 tegn inkl. mellemrum. Dette bliver sendt til alle medlemmer sammen med indkaldelsen til generalforsamlingen.	Forslag: Bestyrelsen anbefales at indrette investeringspolitikken så den understøtter den globale Paris aftale om maksimalt 2 graders opvarmning og så tæt på 1,5 grader som muligt – herunder ved inden 2018 at udfase etisk problematiske og økonomisk risikable investeringer i kul og i udvindingsprojekter fra tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis – og årligt skriftligt redegøre for tiltag – herunder udøvelsen af aktivt ejerskab - med henblik på at nå 2-graders målsætningen og så tæt på 1,5 grader som muligt. Begrundelse: Ifølge det Internationale Energi Agentur og FNs klimapanel skal 2/3 af verdens fossile reserver blive i jorden for at undgå accelererende klimaforandringer. Det betyder at disse reserver mister deres værdi – ender som 'stranded assets'. Unipension har 1,13 mia. kr. (31.12.2015) investeret i 44 af verdens 200 største kul, olie og gasselskaber, hvis værdi bygger på disse reserver. Det er uforeneligt med en tryk fremtid for os medlemmer og vore børn og børnebørn.
Her kan du uddybe din begrundelse, hvis du ønsker det Dette kommer på pensionskassens hjemmeside og bliver sendt til alle medlemmer, som melder sig til generalforsamlingen.	Uddybning af forslag: Forslaget indebærer at Pensionskassen for Jordbrugsakademikere og Dyrslæger (PJD) skal afvikle investeringer i verdens 100 største kulselskaber baseret på selskabernes totale reserver af kul, og som defineret ud fra oversigten "Carbon Underground 200" som indeksleverandøren Fossil Free Indexes producerer og opdaterer årligt [1]. Højrisikable olieudvindingsprojekter defineres ud fra rapporter fra finanstænkertanken Carbon Tracker Initiative (CTI), hvis analyser viser at højrisikable olieudvindingsprojekter er projekter, der kræver en oliepris over 95 USD/tønde for at være lønsomme. En så høj pris vil imidlertid næppe forekomme i et fremtidigt scenarie med en politisk regulering der sikrer en global opvarmning på maksimalt 2 grader, eller så tæt på 1,5 grader som muligt [2]. Denne type projekter omfatter typisk de fleste ukonventionelle kilder som udvinding af olie fra tjæresand, samt udvinding af olie fra dybhavsboringer og fra udvinding i Arktis. Brug af aktivt ejerskab i forhold til fossilselskaber tænkes udført ud fra retningslinjerne i den guide som investorsammenslutningen Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) har udarbejdet til hjælp for sine medlemmer, herunder Unipension, for at gennemføre en dialog med kul, olie og gasselskaber [3]. Den foreslåede dialog kan således tage udgangspunkt i CTIs analyser og IIGCCs guide i forhold til de selskaber som PJD er medejer af, herunder særligt i forhold til PJDs 10 største aktieposter i fossil energi, herunder selskaber som AP Møller Mærsk, Occidental Petroleum, BP, Lukoil, Total, Exxon Mobil, Eni, Shell, Chevron og BASF. Det aktive ejerskab kan også udføres ved konkret stillingtagen til relevante resolutionsforslag, der fremsættes ved olieselskabernes generalforsamling, eksempelvis de forslag som

er fremsat ved Exxon Mobiles kommende generalforsamling [4].

Forslaget giver mulighed for, at pensionskassen via aktivt ejerskab kan påvirke kulmine-selskaberne til at sælge eller lukke deres kulminer inden udgangen af 2018, således at PJDs investeringer i disse selskaber ikke behøver at frasælges. Forslaget lægger også op til at pensionskassen via aktivt ejerskab får fossilselskaber i porteføljen til at afvikle deres projekter inden for udvinding af olie fra tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis. Såfremt en sådan dialog ikke er frugtbar indenfor en kortere årrække (dog maksimalt 3 år), så skal pensionskassen afvikle sine investeringer i disse selskaber.

Forslagets krav om afrapportering af aktivt ejerskab skal ske skriftligt som en del af den årlige CSR-rapport og gøres tilgængelig på Unipensions hjemmeside.

Uddybning af begrundelse:

1. De to centrale begrundelser for det fremsatte forslag:

A: Klimaet samt hensynet til kommende generationer

En pensionskasse bør medvirke til en tryk og stabil pensionstilværelse for dets medlemmer. Vi ønsker at videregive en verden til vores børn og børnebørn, hvor der er social stabilitet og hvor livsbetingelserne ikke er blevet forringet i vor tid. Klimaforandringer er imidlertid en trussel mod et stabilt samfund. Vi ønsker derfor ikke at medvirke til at finansiere de virksomheder, som bidrager mest direkte til klimaforandringerne.

Den netop indgåede klimaaftale i Paris (Paris-aftalen) er en tydelig tilkendegivelse af, at verdens politikere nu har givet hinanden endegyldigt håndslag på, at samtlige lande i verden, rige som fattige, skal bidrage til at holde den globale opvarmning på maksimalt 2 grader, og gerne så tæt på 1,5 grader som muligt. Også i Danmark har et bredt folketingsflertal vedtaget, at Danmark skal være uafhængig af fossile brændsler inden 2050. Pensionskasserne bør støtte op om disse mål ved at flytte investeringer væk fra fossil energi.

B: Ønsket om stabile økonomiske afkast

En pensionskasse bør sikre gode, sikre og stabile afkast til sine medlemmer. Det indebærer bl.a. omhyggelig vurdering og afvejning af de risici, der er forbundet med pensionskassens investeringer. I den nuværende situation er det vores vurdering:

- At Unipension over de sidste par år har haft særdeles store tab på investeringer i både kul-, olie- og gasselskaber set i forhold til værditilvæksten i Unipensions øvrige investeringer. Disse tab kunne til dels være undgået, hvis man i tide havde efterlevet medlemmernes ønske og beslutning om at reducere investeringer i fossil energi.

- At investeringer i udvinding af kul er etisk problematiske, og

særdeles risikable og uden udsigt til gevinst, fordi den globale udvikling lægger væsentlige strukturelle bånd på den fortsatte udvinding og afbrænding af kul. Under hensyntagen til at minimere eventuelle økonomiske tab bør disse investeringer derfor afvikles snarest muligt og allersenenest inden udgangen af 2018.

- At investeringer i højrisikable olie-/gasprojekter (defineret som forekomster med udvindingsomkostninger større end 75-95 USD/tønde) er investeringer, som bør nedbringes og afvikles snarest belejligt. Mindst 1/3 af de kendte olieforekomster skal forblive i jorden, hvis den globale temperaturstigning skal holdes under 2 grader, og det er disse mindre rentable olieforekomster, som er i umiddelbar risiko for at blive værdiløse. Det er derfor vigtigt for PJDs medlemmer, at vi får afhændet investeringerne snarest muligt. De højrisikable udvindingsprojekter omfatter fx udvinding fra tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis. Det er projekter, hvor der samtidig knytter sig høje miljørisici til udvindingen.

2. Den accelererende klimakrise tilsiger handling:

Global opvarmning truer vores civilisation, og udvinding og afbrænding af fossile brændstoffer er den væsentligste årsag til denne opvarmning. Truslen fra den globale opvarmning tilsiger derfor, at verden har behov for en markant og hastig omstilling fra fossil energi til vedvarende CO₂-neutrale teknologier til at producere energi, væsentligst sol-, vind- og vandkraft. Det Internationale Energi Agentur har konkluderet at 2/3 af verdens fossile reserver ikke kan afbrændes, hvis vi skal holde os under 2 graders global temperaturstigning. Det betyder, at disse "ikke-brændbare fossile reserver" vil miste deres værdi. Opgjort på de forskellige brændsler skal mindst 80% kul, mindst 50% gas og mindst 33% af olien forblive i jorden. Carbon Tracker Initiative har beregnet, at verdenssamfundets målsætning om max 2 graders temperaturstigning kun kan nås, hvis olieselskaberne ikke fortsætter med at investere i en lang række urentable projekter med produktionspriser over 75-95 USD/tønde.

3. Udfasningen af fossil energi, og omstillingen til grøn energi vil accelerere:

Med Paris-aftalen har verdenssamfundet nu indgået en bindende global klimaafale, som hastigt vil accelerere udviklingen mod flere og mere klimavenlige teknologier. I takt med at de accelererende klimaforandringer medfører stigende tab af menneskeliv og ødelæggelse af infrastruktur i stor skala, da vil udnyttelse af fossile brændsler i stigende grad blive pålagt restriktioner og afgifter, samt blive mål for aktivisme og modstand fra civilsamfundet som man allerede ser i dag i, fx i forbindelse med tjæresand i Canada. En række lande og regioner har sat ambitiøse målsætninger for deres reduktion af drivhusgasser. I et stigende antal byer, regioner og lande er brug af fossile brændsler nu desuden pålagt afgifter, eller indgår i en eller anden form for CO₂-kvotesystem som medfører en pris på CO₂-udledning. Eksempelvis er der nu, trods fraværet af en global pris på udledning af CO₂, godt 35 lande, herunder Europa og Kina, svarende til godt 40 % af klodens befolkning, som allerede indgår, eller snart vil indgå i et CO₂-

kvotehandelsystem med en pris på CO₂ [5].

Eftersom kul har det største CO₂-indhold pr. energienhed, så vil kulafbrænding rammes ekstra hårdt af CO₂-afgifter. Den respekterede og uafhængige engelske tænketank Carbon Tracker Initiative har kraftigt understreget, at markedsværdien for kul går ned. Ikke som en del af en konjunktur udvikling, men af markedsstrukturelle grunde. Værdifaldet er derfor permanent og ikke reversibelt, påpeger tænketanken. Kulbranchen har således i løbet af de sidste 3-4 år tabt over halvdelen af dens værdi, mens det gennemsnitlige markedsindeks er gået markant op. I selve kul-sektoren er der altså kun én udvikling: nedad. Kulpriser går ned, afkast går ned og aktiekurserne går ned.

Udviklingen vil altså uafvendeligt – også globalt – gå mod billigere og mere klimavenlige vedvarende energikilder som sol og vind. En række lande giver desuden endnu støtte til vedvarende energi for at fremme udbredelsen af klimavenlige energiproduktion. Men vedvarende energi er allerede i dag økonomisk konkurrencedygtig med fossile brændsler til visse formål, eksempelvis for sol i Texas [6], vind i Marokko [7] og sol og vind i Chile [8] til strømproduktion. Også i Danmark har Energistyrelsen meldt klart ud, at landmøllebaseret strøm allerede i dag er den billigste energikilde [9]. Den tyske bankgigant Deutsche Bank, fortæller ligeledes at prisen på solceller er faldet med 60 procent i løbet af de seneste år, og at den vil falde yderligere 40 procent frem til slutningen af 2017 [10]. Det viser sig også i den europæiske omlægning af energiforsyningen, hvor der eksempelvis i 2014 blev installeret 11.791 megawatt vind, mens der blev lukket mere kul- og gaskraft, end der blev åbnet [11]. Og i takt med at de klimavenlige teknologier bliver billigere, mens fossile brændsler pålægges yderligere afgifter, så stiger det forretningsmæssige potentiale for, og dermed udbredelsen af vedvarende energi.

4. Opfattelsen af en øget risiko for en "carbon boble" og "stranded Assets" breder sig i hele verden:

Når analyser fra anerkendte institutioner som Det Internationale Energi Agentur og FNs klimapanel konkluderer at verden maksimalt kan afbrænde 1/3 af verdens kendte fossile reserver, og at 2/3 af verdens fossile reserver dermed ikke kan afbrændes, så er der en "carbon boble" og dermed vil en meget væsentlig del af disse "ikke-brændbare fossile ressourcer" miste deres værdi. Når de fossile brændsler fremover bliver pålagt gradvist større forureningsafgifter, så bliver de gradvist mindre profitable, hvorfor investeringer i både kul, gas og olie i stigende grad vil være usikre. Denne analyse støttedes allerede af tidligere klima- og energiminister Martin Lidegaard tilbage i 2013 [12], og FNs Chefklimaforhandler Christiana Figueres har også deklareret at "stranded assets" allerede nu er et faktum som fossil-branchen må forholde sig til [13]. Senest har også Bank of Englands guvernør, Mark Carney, i september 2015 advaret om at: "investors face potentially huge risks from assets of literally unburnable fossil fuels" [14]. James Rutherford, investeringsansvarlig i Hermes (som arbejder med investment management for bl.a. Unipension), udtalte for nylig: "If you are a coal miner, you're just not a business we would invest in

today, because it's not a good business. The business model is being completely marginalized – I don't see the investment case" [15].

En række af de største virksomheder indenfor den fossile industri, eksempelvis Exxon Mobil har indtil videre hårdnakket benægtet eksistensen af "stranded assets", og Exxon har i April 2014 meldt offentligt ud, at deres olie og gas reserver ikke er i risiko for at blive "stranded", fordi de anser det for usandsynligt at verden går imod en "low carbon path"[16]. At fossil-sektoren generelt ignorerer denne risiko understreges således af, at der globalt anvendes ca. 4.400 milliarder kroner på efterforskning efter flere fossile brændsler [17]. Aktionærer i Exxon Mobil, som eksempelvis PJD, bidrager således i øjeblikket fortsat til at understøtte efterforskning og udvinding af flere fossile reserver som, hvis de udnyttes, vil medføre temperaturstigninger på 3, 4 eller måske 5 grader. Det kortsigtede motiv for sådan efterforskning er at stabilisere aktiekursen (selskabets værdi er bla. bestemt af størrelsen af dets reserver af fossile brændsler), men på længere sigt vil denne logik enten føre til betydelige tab (disse reservers værdi annulleres da brændslerne ikke kan udnyttes) eller klimaændringer i et omfang der vil betyde menneskelige omkostninger på et globalt niveau vi kun vanskeligt kan fatte. Ansvarlige aktionærer må, med andre ord, trække sig fra selskaber der således hovedløst gambler med vore penge og vor fælles fremtid for kortsigtet vinding.

5. Som det mest klimaskadelige brændsel, så er efterspørgslen efter kul på retur:

At særligt investeringer i kulindustrien er risikable understreges i en rapport "The window for thermal coal investment is closing" udgivet af den amerikanske storbank Goldman Sachs [18]. Rapporten slår fast at æraen med kul som en central komponent i verdens energiforsyning hastigt nærmer sig sin afslutning. En række faktorer peger på at kulforbruget vil reduceres kraftigt i den kommende årrække, og det afspejles allerede nu i kraftigt reducerede investeringer i kulindustrien. Også det anerkendte analysefirma Wood Mackenzie vurderer, at med de nuværende kulpriser er 65% af den nuværende produktion urentabel [19]. Selv i Kina, som er verdens største kulforbrugende land, har man i 2014 set en nedgang i kulforbruget [20]. Kina har tillige officielt erklæret at stoppe for tilladelse af nye kulminer indtil år 2019, og man er i gang med at lukke tusindvis af kulminer [21].

6. Et stigende antal långivere og investorer trækker sig ud af CO2-tunge industrier:

Af både klimamæssige og økonomiske årsager har en række statslige institutioner som Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Verdensbanken kraftigt reduceret investering og långivning til særligt kul-industrien. Men også antallet af private investorer som trækker investeringer ud af fossile virksomheder stiger hastigt. Listen af private investorer der har besluttet at trække sig ud af kul eller andre fossile investeringer tæller således bla. det norske pensionsselskab Storebrand (Juli 2013) [22], den hollandske storbank Rabobank (Juli 2013), det Australiske pensionsselskab LGS (September 2014), den statsligt kontrollerede Svenske AP Fond 2 (Oktober 2014) [23], det norske pensionsselskab KLP (December 2014) [24], den

nordiske storbank Nordea (Januar 2015) [25], Danmarks største pensionsselskab PFA (Januar 2015), pensionsselskabet PKA (Januar 2015) [26], Oslo Kommune (Marts 2015) [27], Church of England (April 2015) [28], storbankerne Citigroup, Credit Agricole og Bank of America (oktober 2015) [29], Københavns Kommune (Januar 2016) [30], den Californiske pensionskasse Calstrs (Februar 2016) [31].

Mest bemærkelsesværdigt har Norges Oliefond (Februar 2015) af økonomiske årsager frasolgt en række kulselskaber samt selskaber aktive i olieudvinding fra tjæresand [32]. Når verdens største fond frasælger kul og tjæresand af økonomiske årsager, tager vi det som et klart vidnesbyrd om, at investorer nu vurderer at risikoen for "stranded assets" er helt reel. I september 2014 frasolgte Rockefeller Foundation en række aktiver i fossil energi, og også en af verdens mest succesfulde investorer, Warren Buffet har frasolgt alle sine aktier (4 mia dollars) i verdens største olieselskab Exxon Mobile [33]. Et stigende antal investorer har desuden taget beslutning om eksplicit at indrette deres investeringer efter 2-graders målsætningen, således Britiske Environment Agency pension fund (Oktober 2015) [34] og den australske Commonwealth Bank (November 2015) [35]. At et stigende antal investorer nu søger udenom fossil investorer er ydermere tydeliggjort ved at også kendte indeksleverandører som MSCI og FTSE nu leverer produkter som danner baggrund for fossilfri investeringer.

7. Udviklingen presser virksomheder til at reducere højrisikable investeringer og justere forretningen mod en grøn omstilling:

Nogle vil argumentere, at de eksisterende energiproducenter, herunder fossilselskaberne, kunne blive nøglen til omstillingen til vedvarende energi. Dette synspunkt har indtil nu fundet meget ringe faktisk støtte i de historiske kendsgerninger, og på trods af den stigende anerkendelse af truslen fra global opvarmning og klimaforandringer, så har ingen af de store virksomheder indenfor kul-, gas- og olie helt frivilligt ønsket at lade sig transformere fra fossilt baserede virksomheder til energiselskaber, som leverer CO₂-neutral energi. I stedet fortsætter de fleste med at investere i ny efterforskning og udvinding af kul, olie og gas – hvilket, som nævnt, skyldes en kortsigtet interesse i at holde aktiekursen oppe.

De første tegn på en ny udvikling spores dog nu langsomt, og for nyligt valgte de tyske energiproducenter EON og RWE at adskille deres virksomheder i 2 dele, hhv. en virksomhed baseret på traditionel kernekraft og fossil energi, og et selskab baseret primært på vedvarende energi, således for at tilpasse sig fremtidens energimarked [36, 37]. Og selv det store olie- og gas-selskab Shell, som tilbage i maj 2014 meldte offentligt ud at "Shells fossile reserver ender ikke som Stranded Assets" [38], har for nyligt meldt ud – sammen med BP – at man nu vil se nærmere på, om virksomhedernes investeringer faktisk kan betale sig, når verdenssamfundet skal sikre at temperaturen maksimalt kan tåle 2°C graders opvarmning. Shell har dog indtil for ganske nylig valgt at fortsætte den højrisikable efterforskning efter nye oliekluder i Arktis [39], og det er endnu uklart om Shell vil genoptage efterforskningen i Arktis.

8. Frasalg er en sikring mod tab:

Det har fra forskellige sider været fremført – også fra Unipension - at et frasalg af aktiver i verdens 200 største kul-, olie-, og gasselskaber dels vil medføre et lavere afkast, og dels være ulovligt hvis det kan godtgøres at det reducerer pensionsafkastet. Vi deler slet ikke denne opfattelse. Når mængden af de fossile reserver er flerfold større end den mængde som ansvarligt kan udvindes og afbrændes, så er der en overhængende risiko for en CO2-boble, som truer med at gøre investeringer i kul, olie og gas værdiløse. Vi ser derfor frasalg som en helt central måde at mindske risiko og undgå værditab på. En række finansanalytikere deler samme opfattelse. Finansbureauet Bloomberg og andre har for nyligt meldt ud, at olieinvesteringer måske er mere risikable end de fleste investorer er klar over [40, 41], og Bank of England har meldt ud, at eftersom størstedelen af de fossile brændsler må blive i jorden, så bør alle fossilselskaber deklarerere overfor deres investorer hvordan deres forretningsmodel bliver påvirket [42, 43]. For nyligt syntes også olieselskabet BP at anerkende at stranded assets er en reel risiko [44].

At investeringer i fossil energi i stigende omfang er forbundet med risiko er blevet klart efter det seneste kraftige olieprisfald, og de afledte fald i aktiekursen for hele fossilbranchen. En række uafhængige analyser har således vist, at en fossilfri-aktieportefølje har givet et langt bedre afkast end en fossilholdig aktieportefølje [45, 46]. Dagbladet Børsen kunne allerede for et år siden fortælle, at den lave oliepris over få måneder kostede investorer mere end 2.290 milliarder kroner på grund af olie- og gas-selskabernes aktiekurstab [47]. En analyse fra WWF Verdensnaturfredningsfonden har tidligere vist, at Unipensions investeringer iblandt 15 højrisiko olie- og gasselskaber var faldet med 20% af deres kursværdi over en 4 måneders periode fra september 2014 – januar 2015 [48], et tab som dog i det sidste års tid utvivlsomt er vokset yderligere.

Også aktiekursen for danske AP Møller Mærsk er faldet med omkring 50% i takt med olieprisens fald, og de lave oliepriser vil helt grundlæggende sætte spørgsmålstegn ved lønsomheden af AP Møller Mærsk's planlagte investeringer efter nye olie- og gaskilder [49, 50], ligesom et stort antal kul, olie og gas-selskaber allerede er gået konkurs [51, 52].

At olieprisen nu er historisk lav skyldes primært at udbuddet overstiger efterspørgslen, fordi OPEC-landene har besluttet ikke at reducere i deres olieproduktion. Dette har sandsynligvis sin baggrund i den analyse, som både internationale [53] og danske [54] energi-analytikere har bragt for dagen: Saudi-Arabien har nu erkendt carbon-boblen, risikoen for stigende politisk indgriben overfor brugen af fossile brændsler, og kraftigt stigende konkurrence fra billigere vedvarende energi, og man sælger derfor nu billigt ud af olien før tidspunktet indtræffer, hvor de ikke kan sælge olien mere.

Fremtidsudsigterne er altså ganske usikre for oliebranchen, hvilket Danske Banks chefstrategs udsagn om olieindustrien bevidner: "Det er en industri, der ligger og venter på, at der ikke er brug for den længere. Fremtidens indtjening ligger i de grønne teknologier" [55]. Også en oliehistoriker udtrykker det

meget klart: "Oliebranchen står foran en strukturel nedgang" [56], og selv Det Internationale Energiagentur har været ude og advare mod investeringer i fossil energi [57].

At investeringer i fossil energi for alvor er forbundet med høj risiko er altså blevet åbenlys. Tiden hvor investeringer i fossil energi var en sikker investering med gode afkast er ovre. Og de mange udmeldinger om en branche under pres er i stigende grad ved at overbevise investorer om, at tiden er kommet til at flytte pengene væk fra risikable investeringer i kul, olie og gas og over til mindre risikable energiprojekter, som ikke ødelægger planetens klima.

9. Business as usual er ikke en farbar vej og sætter PJD i et dårligt lys:

Ifølge en WWF-rapport fra 2014 indebar Unipensions investeringer i de største olie- og gasselskaber en potentiel CO₂-udledning på 241 ton pr. medlem, hvilket er langt over gennemsnittet for de øvrige store danske pensionselskaber på 42 ton.

Når Unipension fortsat har hele 1,13 mia. DKK investeret i aktier blandt 44 af verdens største kul, olie og gasselskaber, så gør vi (pensionsmedlemmerne) os også ansvarlige i at fremme anvendelsen af fossil energi, og dermed til forøgelsen af den globale opvarmning.

Det her fremsatte forslag omhandler konkret frasalg af 19 kulselskaber med en samlet aktieværdi på omtrent 210 mio. DKK, svarende til cirka 0,5% af Unipensions samlede aktieinvesteringer på 41,5 mia. DKK eller cirka 0,2 % af Unipension samlede formue på 115 mia. DKK. Hvad angår olie/gasselskaber, så berører forslaget investeringer i 25 olie/gasselskaber med en samlet aktieinvestering på omtrent 925 mio. DKK, svarende til cirka 0,8 % af Unipensions samlede formue.

Med disse endnu ganske store investeringer i fossil energi, så udsætter PJD sig ikke alene for en stor økonomisk risiko. Det bibringer også pensionskassen et dårligt renommé, og i takt med at den øvrige danske pensionsbranche i stigende grad flytter investeringer væk fra risikable fossil-investeringer, så vil PJDs rygte forværres [58]. Juridiske eksperter vurderer desuden, at investeringschefer risikerer retslige følger, hvis de ikke i passende grad tager højde for de store risici der er knyttet til klimaforandringer [59].

At fortsætte status quo står i stor kontrast med den globale klimaafteale i Paris og med Danmarks officielle målsætning om at blive uafhængig af fossile brændsler i 2050. Disse målsætninger er helt afhængige af, at vores fælles investeringer understøtter den grønne omstilling. I tråd hermed har FN's generaldirektør Ban Ki-Moon klart opfordret pensionselskaber til at reducere investeringer i fossile brændsler og øge de grønne investeringer.

Derfor mener vi, at fastholdelse af investeringer i kul-, olie- og gas-virksomheder udgør en stor og unødigt risiko for vores pensionsudbetaling, ligesom det er uforeneligt med et ønske om

at vores pensionsopsparing skal sikre en tryk fremtid for os og for vores medmennesker, børn og børnebørn. Vi opfordrer derfor PJDs bestyrelse til at revurdere investeringspolitikken, så vi medlemmer kan se vores børn og børnebørn i øjnene og sige, at vi ikke aktivt med vores pensionspenge bidrog til fremtidige klimakatastrofer.

Forslag, henstillinger eller anmodninger med tilsvarende hensigt fremsættes eller behandles i foråret 2016 også på generalforsamlingen i følgende pensionskasser: Pensionskassen for Magistre & Psykologer (MP Pension), Arkitekternes Pensionskasse (AP), Juristernes og Økonomernes Pensionskasse (JØP), Danske Civil- og Akademiingeniørers Pensionskasse (DIP), Ingeniørsammenslutningens Pensionskasse (ISP), Lægernes Pensionskasse (LPK) og i AP Pension.

10. Liste over PJDs investeringer i verdens 100 største børsnoterede kulselskaber og 100 største børsnoterede olie/gas-selskaber:

	Firma	Markedsværdi	Kul eller
1	AP MOELLER-MAERSK A/S-B	239.453.000	Olie/gas
2	AP MOELLER-MAERSK A/S-A	146.082.500	Olie/gas
3	OCCIDENTAL PETROLEUM CORP	65.765.679	Olie/gas
4	BP PLC	54.592.628	Olie/gas
5	LUKOIL Oil Company PJSC (ADR) GB	53.952.523	Olie/gas
6	TOTAL SA	47.594.800	Olie/gas
7	EXXON MOBIL CORP	40.958.858	Olie/gas
8	ENI SPA	39.661.833	Olie/gas
9	ROYAL DUTCH SHELL PLC-B SHS	37.984.881	Olie/gas
10	mitsubishi corp	35.833.130	Kul
11	CHEVRON CORP	34.536.096	Olie/gas
12	BASF SE	31.739.673	Olie/gas
13	CANADIAN NATURAL RESOURCES	28.237.131	Olie/gas
14	MITSUI & CO LTD	24.583.249	Kul
15	ITOCHU CORP	22.613.213	Kul
16	MARATHON PETROLEUM CORP	22.266.342	Olie/gas
17	BHP BILLITON LIMITED	20.607.016	Kul
18	Vale SA (ADR)	15.922.856	Kul
19	BHP Billiton Plc (ZA)	15.808.542	Olie/gas
20	AGL RESOURCES INC	13.120.172	Kul
21	REPSOL SA	11.283.910	Olie/gas
22	JX HOLDINGS INC	11.134.415	Olie/gas
23	INPEX CORP	10.954.096	Olie/gas
24	RIO TINTO PLC	9.910.002	Kul
25	BHP BILLITON PLC	9.869.178	Kul
26	JAMES RIVER GROUP HOLDINGS L	8.592.104	Kul
27	RWE AG	8.288.796	Kul
28	PDC ENERGY INC	7.426.976	Olie/gas
29	CESC LTD	6.670.178	Kul
30	Vale SA Pref A (ADR)	6.609.993	Kul
31	SINOPEC KANTONS HOLDINGS	6.350.178	Olie/gas
32	ARCELORMITTAL	6.292.183	Kul

33	ROYAL DUTCH SHELL PLC-A SHS	5.863.894	Olie/gas
34	NOBLE CORP PLC	5.728.316	Olie/gas
35	MARUBENI CORP	5.069.140	Kul
36	ANGLO AMERICAN PLC	4.823.309	Kul
37	STATOIL ASA	4.772.072	Olie/gas
38	ALLETE INC	3.767.780	Kul
39	GLENCORE PLC	2.941.396	Kul
40	ANGLO AMERICAN PLC	2.477.874	Kul
41	IDEMITSU KOSAN CO LTD	1.693.330	Kul
42	SANTOS LTD	1.252.087	Olie/gas
43	SUNCOR ENERGY INC	353.207	Olie/gas
44	WPX ENERGY INC	267.235	Olie/gas
	TOTALT	1.133.705.771	

Kilde: Unipension, Januar 2016

Referencer:

- [1] Fossil Free Indexes: The Carbon Underground 2015
<http://fossilfreeindexes.com/research/the-carbon-underground/>
- [2] Carbon Tracker: Carbon supply cost curves: Evaluating financial risk of oil capital expenditures
<http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/2014/09/CTI-Oil-Report-Oil-May-2014-13-05.pdf>
- [3] IIGCC: Investor Expectations: Oil and Gas Company Strategy. Supporting investor engagement on carbon asset risk. http://www.iigcc.org/files/publication-files/2014_Investor_Expectations_Oil_and_Gas_Company_Strategy.pdf
- [4] As Exxon Faces Investigation, Investors Renew Pressure for Stronger Climate Stance
<http://insideclimatenews.org/news/12012016/exxon-mobil-under-investigation-climate-change-science-shareholder-resolutions-investors>
- [5] Here's How Countries All Over the World Are Making Polluters Pay
<http://www.motherjones.com/environment/2015/02/cap-and-trade-countries>
- [6] World's Cheapest Solar Power Lands In Austin, Texas — Under 4¢/kWh! (Sort Of)
<http://cleantechnica.com/2015/07/02/worlds-cheapest-solar-power-lands-in-austin-texas-under-4%C2%A2kwh-sort-of/>
- [7] New Low For Wind Energy Costs: Morocco Tender Averages \$US30/MWh <http://cleantechnica.com/2016/01/18/new-low-for-wind-energy-costs-morocco-tender-averages-us30mwh/>
- [8] Green Energy Boom Helps Chile Contain Surging Power Prices <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-28/green-energy-boom-helps-chile-contain-surg-ing-power-prices>
- [9] Analyse: Vindmøller på land producerer Danmarks billigste strøm - alt inklusive <http://ing.dk/artikel/analyse-vindmoeller-paa-land-producerer-danmarks-billigste-stroem-alt-inklusive-172015>
- [10] Why solar costs will fall another 40% in just two years
<http://reneweconomy.com.au/2015/why-solar-costs-will-fall-another-40-in-just-two-years-21235>

- [11] Europæisk vind slog gas og kul i 2014
<http://energiwatch.dk/secure/Energinyt/Renewables/article7434767.ece>
- [12]. Lidegaard: Pas på, at investeringerne ikke går tabt
<http://www.information.dk/476934>
- [13]. UN climate chief: Carbon bubble is now a reality
<http://www.rtcc.org/2015/01/20/un-climate-chief-carbon-bubble-is-now-a-reality/>
- [14]. Mark Carney warns investors face 'huge' climate change losses
<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/622de3da-66e6-11e5-97d0-1456a776a4f5.html#axzz3vyzTt5W9>
- [15] HERMES Investment Management: "Turning down the heat – our approach to managing carbon risk in investment portfolios. December 2015. <https://www.hermes-investment.com/wp-content/uploads/2015/12/Hermes-Corporate-Turning-Down-the-Heat-011215.pdf>
- [16] Exxon Mobil dismisses climate change risks to future growth
<http://www.rtcc.org/2014/04/01/exxon-mobil-dismisses-climate-change-risks-to-future-growth/>
- [17]. Carbon Tracker: Investors challenge fossil fuel companies.
<http://www.carbontracker.org/news/investors-challenge-fossil-fuel-companies/>
- [18] Goldman Sachs rapport "The window for thermal coal investment is closing". http://thinkprogress.org/wp-content/uploads/2013/08/GS_Rocks_Ores_-_Thermal_Coal_July_2013.pdf
- [19] Coal Mining's Financial Failures: Two Thirds of World's Production Now Unprofitable
<http://www.desmogblog.com/2015/12/21/coal-s-financial-fail-two-thirds-world-s-production-now-unprofitable>
- [20] China 2014 coal output seen down 2.5 pct, first drop in a decade. <http://www.reuters.com/article/2015/01/29/china-economy-output-coal-idUSL4N0UZ3PO20150129>
- [21] China shutting another 4,300 coal mines
<http://www.mining.com/china-shutting-another-4300-coal-mines/>
- [22] Storebrand reduces carbon exposure in investments – 19 companies excluded
<http://www.storebrand.no/site/stb.nsf/Pages/newsdesk.html#/news/storebrand-reduces-carbon-exposure-in-investments-19-companies-excluded-62954>
- [23] Second AP Fund to divest holdings in a number of fossil-fuel based energy companies
<http://www.ap2.se/en/Financial-information/Press-releases/2014/second-ap-fund-to-divest-holdings-in-a-number-/>
- [24] KLP boosts investment in renewables and reduces in coal
<http://english.klp.no/about-klp/klp-boosts-investment-in-renewables-and-reduces-in-coal-1.28994>
- [25] Nordea sætter kulindustrien på den sorte liste
<http://www.information.dk/522943>
- [26] Finansfolk advarer mod investeringer i kul og olie
<http://politiken.dk/oekonomi/ressourceoekonomi/ECE2510561/finansfolk-advarer-mod-investeringer-i-kul-og-olie/>
- [27] Oslo legger kull på hylla
<http://www.nrk.no/ostlandssendingen/oslo-sier-nei-til-kullkraft-1.12233809>
- [28] Church of England ends investments in heavily polluting

fossil fuels

<http://www.theguardian.com/environment/2015/apr/30/church-of-england-ends-investments-in-heavily-polluting-fossil-fuels>

- [29] Citigroup, Citing Climate Change, Will Reduce Coal Financing <http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-10-05/citigroup-citing-climate-change-will-reduce-financing-for-coal>
- [30] København sælger sine fossile aktier <http://www.information.dk/559827>
- [31] California Teachers Pension to Divest U.S. Thermal Coal Assets <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-02-04/california-teachers-pension-to-divest-u-s-thermal-coal-assets>
- [32] World's biggest sovereign wealth fund dumps dozens of coal companies <http://www.theguardian.com/environment/2015/feb/05/worlds-biggest-sovereign-wealth-fund-dumps-dozens-of-coal-companies>
- [33] Warren Buffett sælger samtlige ExxonMobil-aktier http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article7460507_ece
- [34] UK Environment Agency divests in landmark move to help meet 2C limit <http://www.theguardian.com/environment/2015/oct/19/uk-environment-agency-divests-landmark-move-help-meet-2c-limit>
- [35] Commonwealth bank to reveal 2 degree globalwarming plans <http://www.afr.com/business/mining/commonwealth-bank-to-reveal-2-degree-global-warming-plans-20151104-gkqtmj>
- [36] German energy giant E.ON splits into renewable & fossil fuel companies <http://rt.com/business/210291-germany-eon-split-company/>
- [37] E.ON completes split of fossil fuel and renewable operations <http://www.theguardian.com/environment/2016/jan/04/eon-completes-split-of-fossil-fuel-and-renewable-operations>
- [38] Shell dismisses Carbon Bubble concept as 'alarmist' <http://www.rtcc.org/2014/05/19/shell-dismisses-carbon-bubble-concept-as-alarmist/>
- [39] Shell urges shareholders to accept climate resolution <http://www.theguardian.com/environment/2015/jan/29/shell-urges-shareholders-to-accept-climate-change-resolution>
- [40] Oil Investors May Be Running Off a Cliff They Can't See <http://www.bloomberg.com/news/2014-12-02/oil-investors-may-be-running-off-a-cliff-they-can-t-see.html>
- [41] What Are The Financial Risks Of Climate Change? <http://www.ibtimes.com/what-are-financial-risks-climate-change-1833160>
- [42] Mark Carney: most fossil fuel reserves can't be burned <http://www.theguardian.com/environment/2014/oct/13/mark-carney-fossil-fuel-reserves-burned-carbon-bubble>
- [43] Bank of England warns of huge financial risk from fossil fuel investments <http://www.theguardian.com/environment/2015/mar/03/bank-of-england-warns-of-financial-risk-from-fossil-fuel-investments>
- [44] Oil unlikely to ever be fully exploited because of climate

concerns – BP

<http://www.theguardian.com/environment/2015/oct/13/oil-unlikely-to-ever-be-fully-exploited-because-of-climate-concerns-bp>

[45] Thoughts on the 2014 Performance of the FFIUS

<http://fossilfreeindexes.com/2015/01/20/thoughts-2014-performance-ffius/>

[46] Divestment outperforms conventional portfolios for the past 5 years

<https://www.businessspectator.com.au/article/2015/2/16/energy-markets/divestment-outperforms-conventional-portfolios-past-5-years>

[47] Oliefald dræner investorer for 2500 mia kr

http://investor.borsen.dk/artikel/1/298591/oliefald_draener_investorer_for_2500_mia_kr.html

[48] WWF analyse af Unipensions aktieværditab iblandt 15 højrisiko olie/gas-selskaber i perioden 30.09.2015 – 15.01.2016

<https://bytebucket.org/runevision/ansvarligfremtid/raw/e1c95e1ab5ca54c7f5f082df52f1479e6237c1a4/Source/AnsvarligFremtid/Files/2015-02-14-DanskePensionsopsparinger.pdf?token=421932dbca66eb504327c02f3c8723006b692e64> (slide 13)

[49] Medie: Olieprisfald rammer Mærsk på investeringer

http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article7352147_ece

[50] Maersk-aktien fortsætter ned

http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article8439268_ece

[51] Amerikanske olie-konkurser hober sig op

http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article8231081_ece

[52] 2015 sætter rekord i konkursramte olieselskaber i USA

http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article8330929_ece

[53] Historic moment: Saudi Arabia sees End of Oil Age coming and opens valves on the carbon bubble

<http://www.energypost.eu/historic-moment-saudi-arabia-sees-end-oil-age-coming-opens-valves-carbon-bubble/>

[54] Analyse: Olielande producerer løs, inden alternativ energi tager over

<http://politiken.dk/oekonomi/gloekonomi/ECE2511426/analyse-olielande-producerer-loes-inden-alternativ-energi-tager-over/>

[55] Grønne aktier udkonkurrerer kul og olie

<http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/11/129349/artikel.html>

[56] Historiker: Nedsykninger vil sprede sig i oliebranchen

<http://www.dr.dk/nyheder/regionale/syd/historiker-nedsykninger-vil-sprede-sig-i-oliebranchen>

[57] Advarsel fra IEA: Pres på sorte energiaktier

<http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/11/129647/artikel.html>

[58] Axa IM warns that companies linked to fossil fuels risk their reputations

<http://www.theguardian.com/environment/2015/jan/15/axa-warns-companies-linked-fossil-fuel-risk-reputations>

[59] Fund managers who ignore climate risk 'could face legal

PENSIONS KASSEN

Jordbrugsakademikere & Dyrlæger

	<p>action' http://www.theguardian.com/environment/2016/feb/10/fund-managers-who-ignore-climate-risk-could-face-legal-action</p>
<p>Resume til brug for planche på generalforsamlingen</p> <p>Maks 400 tegn incl. mellemrum. Vil fremgå af planche, mens du motiverer forslaget på generalforsamlingen.</p>	<p>"Risikoen for et 50% olieprisfald over et år er 5-10%"</p> <p>Unipension notatet "Stranded assets og klimapolitiske udfordringer" 14. April 2014</p> <p>"Olieprisen [skal] op mellem 45 og 55 dollar pr. tønde, for at driften af Maersk Oil går i nul, og det nuværende niveau ligger omkring 30 dollar pr. tønde."</p> <p>Dagbladet Politiken 10. Februar 2016</p>